

Sacris Solemniis

ТОМА АКВІНСЬКИЙ

30 ЛИПНЯ 2025

Гімн Томи Аквінського «Sacris Solemniis», що належить до літургійного твору «Officium Corporis Christi “Sacerdos”», складеного, імовірно, 1264 року на доручення папи Урбана IV з нагоди нововстановленого свята Пресвятої Євхаристії, з латини переклала Ірина Піговська. Дві останні строфи широко відомі й не раз покладені на музику як окремий гімн «Panis Angelicus». Після українського перекладу подаємо також латинський оригінал гімну.



Чаша з гостією із французького рукопису XV століття

Свято священної учти справляючи,
Вістку знаменную всім окликаючи,
Ветхе покинемо, нове являючи
Гласом, серцями, вчинами.

Щоб пригадалася трапеза братня,
Що споживалася ночі остатньої:
Агнець, опрісноки – давнім достатнії
Тайни нової вісники.

Старозавітного враз заступаючи,
Агнець, новітнього хліба ламаючи,
Тіла Господнього не розділяючи¹ –
Не обділяє жодного².

Тіло в підсилення подано змученим,
Кров же – на зцілення духу засмученим³:
З чаші хто питиме, той, за поученням,
Вічнії віки житиме⁴.

Так до священного сану долученим
Дійства спасенного дав Він доручення:
Жертви приношення, далі – з напученням
Дати Дари запрошеним.

Хлібом для янголів⁵ люд причащається,
З неба він⁶: символів правда збувається;
Диво небачене! Бог уділяється
Вбогим, смиренним, плачучим.

Тройцю єдиную ми величаємо,
Недослідимую ревно благаємо:
Своїм служителям дай, що бажаємо –
Світла Твого обителі⁷.

Про перекладачку: Ірина Піговська — випускниця НаУКМА (історія філософії) і CEU (медієвістика), дослідниця й перекладачка праць Томи Аквінського («Compendium Theologiae», цикл «Opuscula Philosophica») і Бонавентури («Itinerarium mentis in Deum», «De reductione artium ad theologiam»); лауреатка Національного конкурсу в царині філософських перекладів (Інститут філософії імені Григорія Сковороди, 2016) і літературної премії «Metaphora» (2017).

Sacris solemniis iuncta sint gaudia,
et ex praecordiis sonent praeconia,
recedant vetera, nova sint omnia,
corda, voces et opera.

Noctis recolitur cena novissima,
qua Christus creditur agnum et azima
dedisse fratribus iuxta legitima
priscis indulta patribus.

Post agnum typicum expletis epulis
corpus dominicum datur discipulis
sic totum omnibus, quod totum singulis
eius fatemur manibus.

Dedit fragilibus corporis ferculum,
dedit et tristibus sanguinis poculum,
dicens: accipite, quod trado, vasculum,
omnes ex eo bibite.

Sic sacrificium istud instituit,
cuius officium committi voluit
solis presbyteris, quibus sic congruit,
ut sumant et dent ceteris.

Panis Angelicus fit panis hominum,
dat panis caelicus figuris terminum;
O res mirabilis! Manducat dominum
servus pauper et humilis.

Te, trina deitas unaque, poscimus,
sicut nos visitas, sicut te colimus,
per tuas semitas duc nos, quo tendimus,
ad lucem, quam inhabitas.

ТОМА АКВІНСЬКИЙ

30 ЛИПНЯ 2025

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in
/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php on line **284**

Примітки

1. Ідеться про те, що Господнє тіло наявне цілим і нероздільним у кожній частці євхаристійних дарів.
2. Тома обстоює думку, що на Тайній вечері причасником тіла й крові був також і зрадник Юда: «Іларій [Піктавійський] вважав, що Христос не подав свого тіла й крові Юді. З огляду на злобу Юди це було б таки слушно. Але оскільки Христос мав бути нам за взірець справедливості, його учительству не пасувало відлучити притаєного грішника Юду від спільності з іншими без обвинувача й очевидного доказу, щоб не подати тим прикладу Церковним прелатам чинити так само, і щоб сам Юда, обурившись, не мав нагоди згрішити. Тому слід сказати, що Юда прийняв тіло й кров Господні разом з іншими» (Summa Theologiae III^a q. 81 a. 2 co.).
3. Тома використовує давню сентенцію святого Амвросія Медіоланського: «...як каже Амвросій [...], це таїнство захищає тіло й душу, і тому Христова плоть жертвується під видом хліба за спасіння тіла, кров же, під видом вина, – за спасіння душі, як сказано в Лев 17, 14: душа істоти – в крові» (Summa Theologiae III^a q. 74 a. 1 co.). Разом із тим, Тома зауважує, що це розрізнення не слід сприймати буквально: «Оскільки таїнства діють відповідно до

уподібнення, через яке вони означають [дійсність], то за певним уподібненням говориться, що в цьому таїнстві тіло жертвується за спасіння тіла, а кров – за спасіння душі, хоча те й інше діє для спасіння того й іншого, оскільки, як сказано вище, під обома [євхаристійними видами] присутній цілий Христос. І хоча тіло [причасника] не підлягає благодаті безпосередньо, однак дія благодаті проливається з душі на тіло, оскільки в теперішньому, як сказано в Рим. 6:13, віддаємо члени наші, як зброю праведності, а в майбутньому наше тіло поділятиме нетлінність і славу душі» (Summa Theologiae III^a q. 79 a. 1 ad 3).

4. Перекладацька вставка на основі Йн 6, 54, загалом узгоджена зі змістом цієї строфи. В оригіналі Тома цитує (з вимушеними власними вставками і варіацією) євангельську формулу освячення: «Пийте з неї всі» (Мт 26, 27).

5. Узятую з глоси на Пс 77, 25 ідею про Христа як хліб ангелів Тома пояснює так: «Метою, до якої скероване приймання Христа [в Євхаристії], є так втішатися Христом, як втішаються ним ангели на [небесній] вітчизні. І оскільки скероване до мети від неї ж походить, то це споживання Христа, яким ми його приймаємо в цьому таїнстві, певним чином походить від того споживання, яким ангели втішаються Христом на вітчизні. І оскільки ангели втішаються ним у його власному виді, то говориться, що людина споживає хліб ангелів: бо первинно й головним чином це роблять вони, а вторинно – люди, які приймають Христа під видом таїнства» (Summa Theologiae III^a q. 80 a. 2 ad 1).

6. Йн 6, 32-33, 51.

7. 1 Тим 6, 16; 1 Йн 1, 5-7.